

160 cijalizma. Sjećanje pripovjednog *ja* obilježeno je nesigurnošću i nepouzdanošću kada je riječ ideološkom kontekstu prikazivane prošlosti i ono zaobilazi njezina traumatična mjesta, što za dominantni učinak ima nostalglično humorističan ton bez melankolije. Modus artikulacije socijalizma u ovome romanu tako proizvodi efekt politički nekonfliktnog *lijepog sjećanja*.

165 Roman koji svojim tonalitetom unosi novu kvalitetu u artikulaciju socijalizma, koja odudara od dosadašnjih primjera nostalgličnih modusa artikulacije, jest *Polusan* Ratka Cvetnića, objavljen 2009. Roman najvećim dijelom pripovijeda glavni lik Vjeko Modrić, nezavršeni student prava kroz čije se svakodnevne zgode prelamaju posttitovske 1980-e i razdoblje tzv. dekadentnog socijalizma. Njegova je artikulacija prikazivanog vremena prožeta kritičkom refleksijom u tradiciji hrvatskog intelektualističkog romana u kojem su individualnost i skepsa vrijednosno pozitivno postavljene naspram kolektiviteta i ideologije. Premda je riječ o pripovijedanju usidrenom u socijalističku *sadašnjost* iz koje se i o kojoj se pripovijeda, ta je *sadašnjost* mjestimice artikulirana iz udaljene perspektive fokalizatora koji posjeduje znanje veće nego što to dopuštaju prilike u kojima se nalazi lik. Prvo lice jednine dominantno oblikuje pripovijedanje, dok je prvo lice množine rijetkost, dapače pripovjedačlik naglašava vlastitu distanciranost od kolektivnog identiteta i upotrebe prvog lica množine, kao što je to u sljedećem primjeru: „Pojavu ovog majestetičnog plurala, taj ‘mi’ koji se uvijek pojavljuje kao statusni simbol – *mi* Partija, *mi* profesija, *mi* pred koje tvoje golo *ja* pristupa jedino po našoj milosti – na to se sad moram navikavati i u razgovoru s pripadnicima vlastite generacije.” U artikulaciji socijalizma u ovome romanu tako se inzistira na pomnoj analizi svakidašnjice njegova posljednjeg desetljeća u kojoj se naziru indikacije njegova sloma i takva analiza izvedena u naglašeno partikularnoj, individualiziranoj 190 perspektivi glavnoga lika. Svakidašnjica o kojoj

se pripovijeda obilježena je osjećajem nelagode i frustracije glavnoga lika uslijed pojačanog ideološkog nadzora i opće rezignacije, temeljni je tonalitet koji je naznačen naslovnom metaforom. U takvom modusu kritičke rezignacije, cinizma i ironične demistifikacije socijalizma nostalgije nema ni u tragovima.

165 Uz mnogobrojne tekstove iz hrvatske književnosti koje sam ovom prilikom ostavila po strani, nastojala sam uputiti na različite modalitete artikulacije socijalizma, različite emotivne i ideološke kapitale koje oni sa sobom nose, a koji se mogu detektirati analizom njihovih tekstualnih elemenata, barem donekle neovisnih o životu stvarnih tvoraca navedenih djela. Ti životi dakako imaju važnu ulogu u njihovom oblikovanju, ali politika književnog teksta, izvedena isključivo iz autorovih ideoloških stavova, simplificira kompleksnost književnog teksta. Iz analitičkog ukrštavanja formalnih i sadržajnih aspekata navedenih djela proizlaze navedeni modusi melankolije, nostalgije, kritičke refleksije, *hladne* povijesne deskripcije, humora i ironije. Takvi različiti modusi artikulacije socijalizma govore o specifičnoj naravi pamćenja književnog teksta koji ne pretendira na kodificiranje jednog i isključivog pogleda te koji ima bitno dijaloški karakter. Uvjetno rečeno zajednički nazivnik navedenih različitih modusa bio bi tretman socijalizma kao svojevrsne povijesne figure. Socijalizam je u svim navedenim primjerima okončao svoj tijek u kontekstu povijesne datosti te je sveden na refleksivnu i retrospektivnu dimenziju prošlosti. U navedenoj praksi pamćenja socijalizma umjetnost nesumnjivo ima važnu ulogu, posebice književnost kao specifičan kulturalni narativ koji oko socijalizma tvori polje složenih emocionalnih i ideoloških konflikata.

Izvor: Maša Kolanović: »Naš« obračun sa socijalizmom. Postsocijalistička književna artikulacija (europskoga) socijalizma. *Studia lexicographica*, 5 (2011) br. 1(8), 86–102. Za ovo izdanje izvornik je prilagodila urednica.

4. LEKCIJA

Između prirode i tehnologije

čitanje

- tekst *Jesu li GMO namirnice neškodljive?*
- tekst *Ekološka proizvodnja hrane*

leksik

- riječi u kontekstu: *imati, ispitivanje, pojava, vrijednost, tvar, ocjena, podvrgnuti (se), mjera, izazivati / izazvati, izdavati / izdati, ekološki, prehrana, potpora, proizvod, uvjet*

slušanje

- tekst *GMO – Stanje u Republici Hrvatskoj*
- tekst *Ekoproizvodi*

usmeno izražavanje

- rasprava s temom prihvatljivosti ili neprihvatljivosti genetski modificirane hrane
- kratak govor s iznošenjem vlastitog stava o ekološkoj hrani

crte iz hrvatske kulture

Krešimir Nemeč:
Od feljtonskih romana i „sveščića“ do knjiga uz novine

pismeno izražavanje

- pisanje usporedno-raspravljačkog eseja o GMO hrani i pisanje vijesti
- pisanje sažetka, usporednog eseja o ekološkoj proizvodnji hrane, pisanje poslovnog plana za osnivanje i razvoj ekofarme